

Główny
Urząd
Miar

Słowniczek

WYBRANYCH TERMINÓW
STOSOWANYCH
W METROLOGII
I PROBIERNICTWIE

PL/EN/PL

Słowniczek

WYBRANYCH TERMINÓW
STOSOWANYCH
W METROLOGII
I PROBIERNICTWIE

PL/EN/PL

Warszawa 2022

ul. Elektoralna 2
00-139 Warszawa
tel. 22 581 93 99 (centrala)
fax: 22 581 93 92
e-mail: gum@gum.gov.pl

Materiał opracowano w Departamencie Współpracy Międzynarodowej i Analiz Głównego Urzędu Miar.

Główny Urząd Miar (GUM) jest krajową instytucją metrologiczną. Działa na rzecz zagwarantowania zdolności pomiarowych niezbędnych dla zrównoważonego rozwoju gospodarki, zapewnienia odpowiedniego poziomu jakości życia społeczeństwa oraz zabezpieczenia interesów obywateli.

Zadania GUM obejmują szerokie spektrum zagadnień związanych z metrologią – jednostkami miar, zaawansowanymi technologicznie wzorcami i metodami pomiarowymi oraz tematyką ochrony bezpieczeństwa gospodarczego i technicznego państwa.

Wydanie IV, Warszawa 2022

© GUM 2018

Informacja dla Czytelnika

Przed Państwem IV wydanie Słowniczka wybranych terminów i definicji stosowanych w metrologii i probiernictwie w wersjach polsko-angielskiej i angielsko-polskiej, uzupełnione o nowe terminy.

Podobnie, jak poprzednie wersje, obecna zawiera wybrane terminy z zakresu metrologii i probiernictwa oraz słownictwo związane ze strukturą organizacyjną GUM, z nazwami jednostek terenowych oraz z międzynarodowymi organizacjami i programami. Ponadto zamieszczono w niej definicje jednostek podstawowych Międzynarodowego Układu Jednostek Miar (SI).

Opracowując Słowniczek korzystano z poniższych publikacji:

- „Międzynarodowy słownik metrologii. Pojęcia podstawowe i ogólne oraz terminy z nimi związane (VIM)” PKN-ISO/IEC Guide 99:2010;
- „Międzynarodowy Słownik Terminów Metrologii Prawnej”, Główny Urząd Miar, 2015;
- „Międzynarodowy Układ Jednostek Miar (SI)”, 9 wydanie, Główny Urząd Miar, 2020.

Słowniczek skierowany jest do szerokiego grona odbiorców. W szczególności przeznaczony jest dla osób pracujących w administracji miar i administracji probierczej, jako pomoc w codziennej pracy. Głównym jego celem jest ujednolicenie terminologii stosowanej podczas wymiany informacji, przygotowywania różnych dokumentów oraz tłumaczenia opracowań, broszur i innych publikacji. Słowniczek może również posłużyć jako pomoc w kontaktach z obcojęzycznymi partnerami i klientami.

W Słowniczku część haseł została uporządkowana zgodnie ze strukturą organizacyjną GUM, a pozostałe - alfabetycznie. Zamieszczone słownictwo jest zbiorem otwartym i w miarę potrzeb będzie uzupełniane o nowe terminy.

SPIS TREŚCI

SŁOWNICZEK POLSKO-ANGIELSKI	7
1. Struktura organizacyjna	8
2. Jednostki terenowe i inne	12
3. Funkcje/Stanowiska	13
4. Organizacje, stowarzyszenia, komitety, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe	15
5. Ustawy i rozporządzenia	21
6. Wybrane podstawowe terminy metrologiczne	22
7. Wybrane podstawowe terminy probiercze	25
8. Definicje jednostek podstawowych SI	27
SŁOWNICZEK ANGIELSKO-POLSKI	29
1. Organisational structure	30
2. Regional and other units	34
3. Function/Position	35
4. Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements	36
5. Acts and regulations	42
6. Selected basic metrological terms	43
7. Selected basic assay terms	46
8. Definitions of the base units of the SI	48

PL/EN

1. Struktura organizacyjna

Nazwy jednostek organizacyjnych	Names of organizational units
Urząd	Office
Departament	Department
Zakład	Metrology Department
Biuro	Bureau
Laboratorium	Laboratory
Wydział	Division
Wieloosobowe Stanowisko Pracy	Group
Samodzielne Stanowisko Pracy	Position
Zespół	Team
GUM Główny Urząd Miar	GUM Central Office of Measures
ŚKLGUM Świętokrzyski Kampus Laboratoryjny Głównego Urzędu Miar	ŚKLGUM Świętokrzyski Laboratory Campus of the Central Office of Measures
Zakład Badań Certyfikacyjnych	Certification Tests Metrology Department
Laboratorium Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego	Traffic Safety Laboratory
Laboratorium Badań Oprogramowania	Software Examination Laboratory
Zakład Chemii Fizycznej i Środowiska	Physical Chemistry and Environment Metrology Department
Laboratorium Temperatury	Temperature Laboratory
Laboratorium Wilgotności	Humidity Laboratory
Laboratorium Analizy Gazów	Gas Analysis Laboratory
Laboratorium Analiz Elektrochemicznych i Nieorganicznych	Electrochemical and Inorganic Analysis Laboratory
Laboratorium Wzorców Fizykochemicznych	Physicochemical Standards Laboratory

Nazwy jednostek organizacyjnych	Names of organizational units
Zakład Czasu i Długości	Time and Length Metrology Department
Laboratorium Czasu i Częstotliwości	Time and Frequency Laboratory
Laboratorium Długości	Length Laboratory
Laboratorium Precyzyjnych Pomiarów Geometrycznych	Precise Geometric Measurements Laboratory
Zakład Elektryczności i Promieniowania	Electricity and Radiation Metrology Department
Laboratorium Wzorców Wielkości Elektrycznych DC	DC Electrical Quantities Standards Laboratory
Laboratorium Wielkości Elektrycznych Małej Częstotliwości	Low Frequency Electrical Quantities Standards Laboratory
Laboratorium Pomiarów Elektroenergetycznych	Electrical Power Engineering Measurements Laboratory
Laboratorium Mikrofal, Pola Elektromagnetycznego i Kompatybilności Elektromagnetycznej	Microwaves, Electromagnetic Field and Electromagnetic Compatibility Laboratory
Laboratorium Wzorców Spektrofotometrycznych	Spectrophotometric Standards Laboratory
Laboratorium Wzorców Fotometrycznych i Radiometrycznych	Photometric and Radiometric Standards Laboratory
Wielosobowe Stanowisko Pracy ds. Wzorców Barwy	Colour Standards Group
Laboratorium Promieniowania Jonizującego	Ionizing Radiation Laboratory
Zakład Mechaniki i Akustyki	Mechanics and Acoustic Metrology Department
Laboratorium Masy	Mass Laboratory
Laboratorium Siły, Twardości i Ciśnienia	Force, Hardness and Pressure Laboratory
Laboratorium Przepływów	Flow Laboratory

Nazwy jednostek organizacyjnych	Names of organizational units
Laboratorium Akustyki, Ultradźwięków i Drgań	Acoustics, Ultrasound and Vibration Laboratory
Zakład Technologii Cyfrowych	Digital Technology Metrology Department
Laboratorium Informatyki Metrologicznej	Metrological IT Laboratory
Laboratorium Sztucznej Inteligencji	Artificial Intelligence Laboratory
Departament Innowacji i Rozwoju	Innovation and Development Department
Wydział ds. aparatury pomiarowej i zakupów projektowych	Equipment and Project Purchases Division
Wydział ds. programowania i współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym	Programming and Socio-Economic Environment Division
Wydział ds. realizacji Projektu Świętokrzyskiego Kampusu Laboratoryjnego Głównego Urzędu Miar	Division for the Implementation of the Świętokrzyski Laboratory Campus Project of the Central Office of Measures
Wydział Obsługi Administracyjnej Projektów i Informacji Publicznej	Projects Administrative Service and Public Information Division
Wydział Obsługi Finansowej Projektów	Projects Financial Service Division
Wydział Promocji	Promotion Division
Wielosobowe Stanowisko Pracy ds. Obsługi Prawnej	Legal Service Group
Samodzielne Stanowisko Pracy – Rzecznik Prasowy Urzędu	Press Officer Position
Departament Współpracy Międzynarodowej i Analiz	International Cooperation and Analyses Department
Wydział Analiz i Metrologii Ogólnej	Analyses and General Metrology Division
Wydział Współpracy Międzynarodowej	International Cooperation Division
Departament Certyfikacji	Certification Department
Wydział Certyfikacji Wyrobów	Products Certification Division
Wydział Oceny Zgodności	Conformity Assessment Division

Nazwy jednostek organizacyjnych	Names of organizational units
Wydział Działalności Regulowanej	Regulated Activities Division
Departament Nadzoru i Kontroli	Supervision and Inspection Department
Wydział Nadzoru	Supervision Division
Wydział Kontroli	Inspection Division
Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Audytu Wewnętrznego	Audit Position
Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Kontroli Wewnętrznej	Internal Control Position
Biuro Dyrektora Generalnego	Director General's Bureau
Wydział Administracyjny	Administrative Division
Wydział Informatyki	IT Division
Wydział Kadr i Rozwoju Zawodowego	Human Resources and Career Development Division
Wydział Księgowości i Finansów	Accounting and Finance Division
Wydział Planowania i Budżetu	Planning and Budget Division
Wydział Prawno-Legislacyjny	Legal and Legislative Division
Wydział ds. Systemu Zarządzania i Bezpieczeństwa	Management System and Safety Division
Wydział Zamówień Publicznych	Public Procurement Division
Wielosobowe Stanowisko Pracy ds. Obsługi Kancelaryjnej	Office Service Group

2. Jednostki terenowe i inne

Nazwy jednostek terenowych i innych	Regional units and other units names
Jednostka Terenowa Służby Miar	Regional Measurement Service Unit
Jednostka Terenowa	Regional Unit
Jednostka akredytująca	Accreditation body
Jednostka oceniająca zgodność	Conformity assessment body
Nadzór metrologiczny	Metrological supervision
Nadzór probierczy	Hallmarking supervision
Nadzór probierczy nad rynkiem	Hallmarking market surveillance
Okręgowy Urząd Miar	Regional Office of Measures
Okręgowy Urząd Probierczy	Regional Assay Office
Organ Administracyjny ds. Metrologii	Metrological Authority
Wydział Zamiejscowy w [Tczewie] Okręgowego Urzędu Miar w [Gdańsku]	Local Branch in [Tczew] of Regional Office of Measures in [Gdańsk]
Wydział Zamiejscowy w [Poznaniu] Okręgowego Urzędu Probierczego w [Krakowie]	Local Branch in [Poznań] of Regional Assay Office in [Kraków]

3. Funkcje/Stanowiska

Nazwa funkcji/stanowisk	Function/position names
Audytor wewnętrzny	Internal auditor
Dyrektor Biura	Bureau Director
Dyrektor Departamentu / Dyrektor Zakładu	Department Director/ Metrology Department Director
Dyrektor Generalny Urzędu	General Director
Dyrektor Okręgowego Urzędu Miar w [Krakowie] / Dyrektor Okręgowego Urzędu Probierczego w [Krakowie]	Director of the Regional Office of Measures in [Kraków] / Director of the Regional Assay Office in [Kraków]
Ekspert	Expert
Główny metrolog	Chief Metrologist
Główny specjalista	Chief Specialist
Główny specjalista ds. legislacji	Chief Specialist of Legislation
Inspektor	Inspector
Kierownik laboratorium	Head of Laboratory
Metrolog	Metrologist
Naczelnik wydziału	Head of Division
Portier	Guard
Prezes	President
Przewodniczący	Chairperson/Chairman
Radca prawny	Attorney-at-law
Radca prezesa	Counselor of the President
Recepcjonista	Receptionist
Specjalista	Specialist
Starszy administrator	Senior Administrator
Starszy inspektor	Senior Inspector

Starszy księgowy	Senior Accountant
Starszy metrolog	Senior Metrologist
Starszy specjalista	Senior Specialist
Starszy technik	Senior Technician
Wiceprezes	Vice-President
Zastępca dyrektora	Deputy Director

4. Organizacje, stowarzyszenia, komitety, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe

Nazwy organizacji, stowarzyszeń, komitetów, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe	Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements names
BIPM Międzynarodowe Biuro Miar	BIPM International Bureau of Weights and Measures <i>Bureau International des Poids et Mesures (FR)</i>
CGPM Generalna Konferencja Miar	CGPM General Conference on Weights and Measures <i>Conférence Générale des Poids et Mesures (FR)</i>
CIPM Międzynarodowy Komitet Miar	CIPM International Committee for Weights and Measures <i>Comité International des Poids et Mesures (FR)</i>
CCs Komitety Doradcze CIPM	CCs Consultative Committees of the CIPM
CCAUV Komitet Doradczy ds. Akustyki, Ultradźwięków i Drgań	CCAUV Consultative Committee for Acoustics, Ultrasound and Vibration <i>Comité consultatif de l'acoustique, des ultrasons et des vibrations (FR)</i>
CCEM Komitet Doradczy ds. Elektryczności i Magnetyzmu	CCEM Consultative Committee for Electricity and Magnetism <i>Comité consultatif d'électricité et magnétisme (FR)</i>
CCL Komitet Doradczy ds. Długości	CCL Consultative Committee for Length <i>Comité consultatif des longueurs (FR)</i>
CCM Komitet Doradczy ds. Masy i Wielkości Powiązanych	CCM Consultative Committee for Mass and Related Quantities <i>Comité consultatif pour la masse et les grandeurs apparentées (FR)</i>

Nazwy organizacji, stowarzyszeń, komitetów, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe	Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements names
CCPR Komitet Doradczy ds. Fotometrii i Radiometrii	CCPR Consultative Committee for Photometry and Radiometry <i>Comité consultatif de photométrie et radiométrie (FR)</i>
CCQM Komitet Doradczy ds. Ilości Substancji: Metrologia w Chemii i Biologii	CCQM Consultative Committee for Amount of Substance: Metrology in Chemistry and Biology <i>Comité Consultatif pour la Quantité de Matière: Métrologie en Chimie et Biologie (FR)</i>
CCRI Komitet Doradczy ds. Promieniowania Jonizującego	CCRI Consultative Committee for Ionizing Radiation <i>Comité consultatif des rayonnements ionisants (FR)</i>
CCT Komitet Doradczy ds. Termometrii	CCT Consultative Committee for Thermometry <i>Comité consultatif de thermométrie (FR)</i>
CCTF Komitet Doradczy ds. Czasu i Częstotliwości	CCTF Consultative Committee for Time and Frequency <i>Comité consultatif du temps et des fréquences (FR)</i>
CCU Komitet Doradczy ds. Jednostek Miar	CCU Consultative Committee for Units <i>Comité consultatif des unités (FR)</i>
CIPM MRA Porozumienie o wzajemnym uznawaniu państwowych wzorców pomiarowych oraz świadectw wzorcowania i pomiarów wydawanych przez krajowe instytucje metrologiczne	CIPM MRA Mutual Recognition Arrangement of national measurement standards and of calibration and measurement certificates issued by national metrology institutes
CODATA Komitet Danych dla Nauki i Techniki	CODATA Committee on Data for Science and Technology
DI Instytucja Desygnowana	DI Designated Institute

Nazwy organizacji, stowarzyszeń, komitetów, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe	Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements names
EA Europejska Współpraca w dziedzinie Akredytacji	EA European cooperation for Accreditation
EMN Europejska Sieć Metrologiczna	EMN European Metrology Network
EMPIR Europejski Program na rzecz Innowacji i Badań w dziedzinie Metrologii	EMPIR European Metrology Programme for Innovation and Research
EMRP Europejski Program Badawczo-Rozwojowy w dziedzinie Metrologii	EMRP European Metrology Research Programme
EPM Europejskiej partnerstwo w dziedzinie Metrologii	EPM European Partnership on Metrology
EOSC Europejska Chmura Otwartej Nauki	EOSC European Open Science Cloud
EURAMET Europejskie Stowarzyszenie Krajowych Instytucji Metrologicznych	EURAMET European Association of National Metrology Institutes
TCs Komitety Techniczne EURAMET	TCs EURAMET Technical Committees
TC-AUV Komitet Techniczny ds. Akustyki, Ultradźwięków i Drgań	TC-AUV Technical Committee for Acoustics, Ultrasound and Vibration
TC-EM Komitet Techniczny ds. Elektryczności i Magnetyzmu	TC-EM Technical Committee for Electricity and Magnetism
TC-F Komitet Techniczny ds. Przepływów	TC-F Technical Committee for Flow
TC-IM Komitet Techniczny ds. Metrologii Interdyscyplinarnej	TC-IM Technical Committee for Interdisciplinary Metrology
TC-IR Komitet Techniczny ds. Promieniowania Jonizującego	TC-IR Technical Committee for Ionising Radiation
TC-L Komitet Techniczny ds. Długości	TC-L Technical Committee for Length
TC-M Komitet Techniczny ds. Masy i Wielkości Związanych	TC-M Technical Committee for Mass and Related Quantities
TC-MC Komitet Techniczny ds. Metrologii w Chemii	TC-MC Technical Committee for Metrology in Chemistry

Nazwy organizacji, stowarzyszeń, komitetów, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe	Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements names
TC-PR Komitet Techniczny ds. Fotometrii i Radiometrii	TC-PR Technical Committee for Photometry and Radiometry
TC-Q Komitet Techniczny ds. Jakości	TC-Q Technical Committee for Quality
TC-T Komitet Techniczny ds. Termometrii	TC-T Technical Committee for Thermometry
TC-TF Komitet Techniczny ds. Czasu i Częstotliwości	TC-TF Technical Committee for Time and Frequency
SC Podkomitet Techniczny	SC Subcommittee
EUROLAB Europejska Federacja Krajowych Stowarzyszeń Laboratoriów Pomiarowych, Badawczych i Analitycznych	EUROLAB European Federation of National Associations of Measurement, Testing and Analytical Laboratories
GV4 Grupa Wyszehradzka Urzędów Probierczych	GV4 Visegrad Group of Assay Offices
IAAO Międzynarodowe Stowarzyszenie Urzędów Probierczych	IAAO International Association of Assay Offices
IEC Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna	IEC International Electrotechnical Commission
ILAC Międzynarodowa Współpraca w zakresie Akredytacji Laboratoriów	ILAC International Laboratory Accreditation Cooperation
IUPAC Międzynarodowa Unia Chemii Czystej i Stosowanej	IUPAC International Union of Pure and Applied Chemistry
IUPAP Międzynarodowa Unia Fizyki Czystej i Stosowanej	IUPAP International Union of Pure and Applied Physics
ISO Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna	ISO International Organization for Standardization
REMCO Komitet ds. Materiałów Odniesienia	REMCO Committee on Reference Materials
JCGM Wspólny Komitet ds. Przewodników w Metrologii	JCGM Joint Committee for Guides in Metrology
JCRB Wspólny Komitet Regionalnych	JCRB Joint Committee of the Regional

Nazwy organizacji, stowarzyszeń, komitetów, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe	Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements names
Organizacji Metrologicznych i BIPM	Metrology Organisations and the BIPM
JCTLM Wspólny Komitet ds. Spójności Pomiarowej w Medycynie Laboratoryjnej	JCTLM Joint Committee on Traceability in Laboratory Medicine
KCDB Baza danych BIPM	KCDB BIPM Database
Konwencja Metryczna	Metre Convention <i>Convention du Mètre (FR)</i>
Konwencja o kontroli i cechowaniu wyrobów z metali szlachetnych (Konwencja Wiedeńska, Konwencja Probieczna)	Convention on the Control and Marking of Articles of Precious Metals (Vienna Convention, Hallmarking Convention)
Krajowy system miar	National measurement system
NMI Krajowa Instytucja Metrologiczna	NMI National Metrology Institute
NoBoMet Europejska Platforma Jednostek Notyfikowanych w obszarze Metrologii Prawnej	NoBoMet European platform of Notified Bodies working in legal Metrology
OIML Międzynarodowa Organizacja Metrologii Prawnej	OIML International Organization of Legal Metrology <i>Organisation Internationale de Métrologie Légale (FR)</i>
OILM R Zalecenia OIML	OIML R Recommendations OIML
Przewodnik wyrażania niepewności pomiaru (GUM)	Guide to the Expression of Uncertainty in Measurement (GUM)
RMOs Regionalne Organizacje Metrologiczne	RMOs Regional Metrology Organisations
AFRIMETS Wewnętrzny Afrykański System Metrologiczny	AFRIMETS Intra-African Metrology System
APMP Program Metrologii Azji i Pacyfiku	APMP Asia Pacific Metrology Programme
COOMET Euroazjatycka Współpraca Krajowych Instytucji Metrologicznych	COOMET Euro-Asian Cooperation of National Metrological Institutions

Nazwy organizacji, stowarzyszeń, komitetów, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe	Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements names
EURAMET Europejskie Stowarzyszenie Krajowych Instytucji Metrologicznych	EURAMET European Association of National Metrology Institutes
GULFMET Stowarzyszenie Metrologiczne Krajów Zatoki Perskiej	GULFMET Gulf Association for Metrology
SIM Międzyamerykański System Metrologiczny	SIM Inter-American Metrology System <i>Sistema Interamericano de Metrologia (ES)</i>
Rezolucje Generalnej Konferencji Miar	Resolution of General Conference on Weights and Measures
WELMEC Europejska Współpraca w Dziedzinie Metrologii Prawnej	WELMEC European Cooperation in Legal Metrology (former Western European Cooperation in Legal Metrology)
Światowy system miar	World-wide measurement system
WG Grupa Robocza	WG Working Group
VIM Międzynarodowy Słownik Metrologii – Pojęcia podstawowe i terminy z nimi związane	VIM International Vocabulary of Metrology – Basic and general concepts and associated terms <i>Vocabulaire international de métrologie (FR)</i>
VIML Międzynarodowy Słownik Terminów Metrologii Prawnej	VIML International Vocabulary of Terms in Legal Metrology <i>Vocabulaire international des termes de métrologie légale (FR)</i>

5. Ustawy i rozporządzenia

Tytuły ustaw i rozporządzeń	Titles of acts and regulations
Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie legalnych jednostek miar	Regulation of the Council of Ministers on legal units of measurement
Ustawa – Prawo o miarach	Act Law on measures
Ustawa o czasie urzędowym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej	Act on legal time within the area of the Republic of Poland
Ustawa probiercza	Hallmarking Act

6. Wybrane podstawowe terminy metrologiczne

Terminy metrologiczne	Metrological terms
Błąd pomiaru	Measurement error
CMC Zdolności w zakresie wzorcowania i pomiarów	CMC Calibration and Measurement Capabilities
CRM Certyfikowany materiał odniesienia	CRM Certified Reference Material
Częstotliwość cezowa	Caesium frequency
DCC Cyfrowe świadectwo wzorcowania	DCC Digital Calibration Certificat
Dokładność pomiaru	Measurement accuracy
Ewaluacja typu	Type evaluation
Indywidualium elementarne	Elementary entity
Jednostka miary	Measurement unit / Unit of measurement / Unit
Jednostka pochodna	Derived unit
Jednostka podstawowa	Base unit
KC Porównanie kluczowe	KC Key Comparison
Legalizacja pierwotna / ponowna	Initial / Subsequent verification
Legalizacja przyrządu pomiarowego	Verification of a measuring instrument
Matrycowy materiał odniesienia	Matrix Reference Material
Metrologia naukowa	Scientific metrology
Metrologia podstawowa	Fundamental metrology
Metrologia prawna	Legal metrology
Metrologia stosowana	Applied metrology
SI Międzynarodowy Układ Jednostek Miar	SI International System of Units
ML System uczący się	ML Machine Learning

Terminy metrologiczne	Metrological terms
Niepewność pomiaru	Measurement uncertainty
“mise en pratique” – metoda praktycznej realizacji definicji jednostki miary SI	“mise en pratique” – practical method of realization of the definition of the SI unit
Ocena zgodności	Conformity assessment
Odtwarzalność pomiaru	Measurement reproducibility
Organ wydający	Issuing authority
Pomiar	Measurement
Poprawność pomiaru	Measurement trueness
Powtarzalność pomiaru	Measurement repeatability
Prawna kontrola metrologiczna	Legal metrological control
Precyzja pomiaru	Measurement precision
Przekazywanie (rozpowszechnianie) jednostek miar	Dissemination of measurement units
Przyrząd pomiarowy	Measuring instrument
RMP Producent materiału odniesienia	RMP Reference material producer
Roztwór wzorcowy	Standard solution
SC Porównanie uzupełniające	SC Supplementary Comparison
SI Sztuczna inteligencja	AI Artificial Intelligence
Spójność pomiarowa	Measurement traceability
Stała podstawowa	Fundamental constant
Stanowisko pomiarowe	Measuring stand
Stała Avogadra	Avogadro constant
Liczba Avogadra	Avogadro number
Świadectwo legalizacji	Verification certificate
Świadectwo zatwierdzenia typu	Type approval certificate

Terminy metrologiczne	Metrological terms
Transfer wiedzy	Knowledge transfer
Układ pomiarowy	Measuring system
Układy pomiarowe wyposażone w sztuczną inteligencję	Measuring Artificial Intelligence systems
Uznanie zatwierdzenia typu	Recognition of type approval
Wartość wielkości	Quantity value
Wartość wielkości (wzorca pomiarowego) ustalana na zasadzie jednomyslności	Consensus quantity value
Weryfikacja	Verification
Wielkość	Quantity
Wskazanie	Indication
Wycofanie zatwierdzenia typu	Withdrawal of a type approval
Wynik pomiaru	Measurement result
Wzorcowanie	Calibration
Wzorzec państwowy/Państwowy wzorzec pomiarowy	National standard/National measurement standard
Wzorzec pomiarowy	Measurement standard
Wzorzec pomiarowy pierwotny / wtórny	Primary / Secondary measurement standard
Zatwierdzenie typu (z ograniczonym skutkiem)	Type approval (with limited effect)

7. Wybrane podstawowe terminy probiercze

Terminy probiercze	Assay terms
Badanie na kamieniu probierczym	Touchstone testing
Badanie probiercze	Assaying (testing)
Biżuteria	Jewellery / Jewelry / Jewelry / Bijouterie
CCM Wspólna cecha kontroli	CCM Common Control Mark
Cecha probiercza	Hallmark
Cechowanie – oznaczanie cechą probierczą	Hallmarking
Cechowanie metodą laserową	Laser hallmarking
Cechy Urzędów Probierczych	Assay Office Marks / Marks of the Authorized Assay Offices
Cięcie	Cutting
Ekspertyza probiercza	Hallmarking expertise
Falszywa cecha / Falszywy znak probierczy	False hallmark / False mark / Fake mark / Counterfeit mark
Grawerować	Engrave
Iglice probiercze	Touchstone needles
ICP-OES Optyczna spektrometria emisyjna ze wzbudzeniem w plazmie indukcyjnie sprzężonej (analityczne badanie stopów platyny i palladu)	ICP-OES Inductively Coupled Plasma Optical Emission Spectrometry (analytical testing of platinum and palladium alloys)
Jednorodność stopu	Homogeneity of alloy
Kamienie szlachetne	Gems / Gemstones / Precious stones
Klejnoty	Jewels
Kontrola probiercza	Hallmarking inspection
Liczba określająca próbę (np. „925” „585”)	Fineness mark
Lutować / Lutowie	Solder
Metoda badawcza	Testing method
Metoda grawimetryczna	Gravimetric method
Metoda kupelacyjna	Cupellation method / Fire assay

Terminy probiercze	Assay terms
(analityczne badanie stopów złota)	(analytical testing of gold alloys)
Metoda (objętościowa) potencjometryczna (analityczne badanie stopów srebra)	Potentiometric (volumetric) method (analytical testing of silver alloys)
Mistrz probierczy	Assay master
Odlewać/Odlew	Cast
Oryginalna cecha probiercza	Genuine hallmark
Pobieranie prób	Sampling
Polerować	Polish
Powłoka	Coating
Prawo probiercze	Hallmarking law
Probiernictwo	Hallmarking
Probierz/Probierca/Osoba wykonująca czynności probiercze	Assayer
Rejestr znaków imiennych	Register of responsibility marks
Skrobanie	Scraping
Standardy prób/Obowiązujące próby	Standards of fineness
Stop	Alloy
Topić/Stapiać	Melt
Wyroby z metali nieszlachetnych	Base materials articles
Wyroby z metali szlachetnych	Articles of precious metals/Precious metal goods/Precious metal wares
XRF Spektrometria fluorescencji rentgenowskiej	XRF X-ray fluorescence spectrometry
Złotnik/Jubiler/Wytwórca wyrobów z metali szlachetnych	Goldsmith/Silversmith/Jeweler
Znaczniki probiercze/Narzędzia do umieszczania cech probierczych	Punches/Stamps
Znaki imienne producentów lub podmiotów odpowiedzialnych za próby i jakość wyrobu	Responsibility marks/Sponsor's marks/ Mark of producer

8. Definicje jednostek podstawowych SI

Definicje jednostek podstawowych SI	Definitions of SI base units
<p>Sekunda, ⁽¹⁾ symbol s, jest to jednostka SI czasu. Jest ona zdefiniowana poprzez przyjęcie ustalonej wartości liczbowej częstotliwości cezowej $\Delta\nu_{\text{Cs}}$, to jest częstotliwości nadsubtelnego przejścia w atomie cezu 133 w niezaburzonym stanie podstawowym, wynoszącej 9 192 631 770, wyrażonej w jednostce Hz, która jest równa s^{-1}.</p>	<p>The second, symbol s, is the SI unit of time. It is defined by taking the fixed numerical value of the caesium frequency $\Delta\nu_{\text{Cs}}$, the unperturbed ground-state hyperfine transition frequency of the caesium 133 atom, to be 9 192 631 770 when expressed in the unit Hz, which is equal to s^{-1}.</p>
<p>Metr, symbol m, jest to jednostka SI długości. Jest ona zdefiniowana poprzez przyjęcie ustalonej wartości liczbowej prędkości światła w próżni c, wynoszącej 299 792 458, wyrażonej w jednostce m s^{-1}, przy czym sekunda zdefiniowana jest za pomocą częstotliwości cezowej $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>	<p>The metre, symbol m, is the SI unit of length. It is defined by taking the fixed numerical value of the speed of light in vacuum c to be 299 792 458 when expressed in the unit m s^{-1}, where the second is defined in terms of the caesium frequency $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>
<p>Kilogram, symbol kg, jest to jednostka SI masy. Jest ona zdefiniowana poprzez przyjęcie ustalonej wartości liczbowej stałej Plancka h, wynoszącej $6,626\ 070\ 15 \times 10^{-34}$ wyrażonej w jednostce J s, która jest równa $\text{kg m}^2 \text{s}^{-1}$, przy czym metr i sekunda zdefiniowane są za pomocą c i $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>	<p>The kilogram, symbol kg, is the SI unit of mass. It is defined by taking the fixed numerical value of the Planck constant h to be $6,626\ 070\ 15 \times 10^{-34}$ when expressed in the unit J s, which is equal to $\text{kg m}^2 \text{s}^{-1}$, where the metre and the second are defined in terms of c and $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>
<p>Amper, symbol A, jest to jednostka SI prądu elektrycznego. Jest ona zdefiniowana poprzez przyjęcie ustalonej wartości liczbowej ładunku elementarnego e, wynoszącej $1,602\ 176\ 634 \times 10^{-19}$, wyrażonej w jednostce C, która jest równa A s, przy czym sekunda zdefiniowana jest za pomocą $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>	<p>The ampere, symbol A, is the SI unit of electric current. It is defined by taking the fixed numerical value of the elementary charge e to be $1,602\ 176\ 634 \times 10^{-19}$ when expressed in the unit C, which is equal to A s, where the second is defined in terms of $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>

Definicje jednostek podstawowych SI	Definitions of SI base units
<p>Kelwin, symbol K, jest to jednostka SI temperatury termodynamicznej. Jest ona zdefiniowana poprzez przyjęcie ustalonej wartości liczbowej stałej Boltzmanna k, wynoszącej $1,380\ 649 \times 10^{-23}$, wyrażonej w jednostce $J\ K^{-1}$, która jest równa $kg\ m^2\ s^{-2}\ K^{-1}$, przy czym kilogram, metr i sekunda zdefiniowane są za pomocą h, c i $\Delta\nu_{Cs}$.</p>	<p>The kelvin, symbol K, is the SI unit of thermodynamic temperature. It is defined by taking the fixed numerical value of the Boltzmann constant k to be $1,380\ 649 \times 10^{-23}$ when expressed in the unit $J\ K^{-1}$, which is equal to $kg\ m^2\ s^{-2}\ K^{-1}$, where the kilogram, metre and second are defined in terms of h, c and $\Delta\nu_{Cs}$.</p>
<p>Mol, symbol mol, jest to jednostka SI ilości substancji. Jeden mol zawiera dokładnie $6,022\ 140\ 76 \times 10^{23}$ obiektów elementarnych. Liczba ta jest ustaloną wartością liczbową stałej Avogadra N_A wyrażonej w jednostce mol^{-1} i zwana jest liczbą Avogadra.</p> <p>Ilość substancji, symbol n, układu jest miarą liczby obiektów elementarnych danego rodzaju. Obiektem elementarnym może być atom, cząsteczka, jon, elektron, każda inna cząstka lub danego rodzaju grupa cząstek.</p>	<p>The mole, symbol mol, is the SI unit of amount of substance. One mole contains exactly $6,022\ 140\ 76 \times 10^{23}$ elementary entities. This number is the fixed numerical value of the Avogadro constant N_A, when expressed in the unit mol^{-1} and is called the Avogadro number.</p> <p>The amount of substance, symbol n, of a system is a measure of the number of specified elementary entities. An elementary entity may be an atom, a molecule, an ion, an electron, any other particle or a specified group of particles.</p>
<p>Kandela, symbol cd, jest to jednostka SI światłości w określonym kierunku. Jest ona zdefiniowana poprzez przyjęcie ustalonej wartości liczbowej skuteczności świetlnej monochromatycznego promieniowania o częstotliwości 540×10^{12} Hz, K_{cd}, wynoszącej 683, wyrażonej w jednostce $lm\ W^{-1}$, która jest równa $cd\ sr\ W^{-1}$ lub $cd\ sr\ kg^{-1}\ m^{-2}\ s^3$, przy czym kilogram, metr i sekunda są zdefiniowane za pomocą h, c i $\Delta\nu_{Cs}$.</p>	<p>The candela, symbol cd, is the SI unit of luminous intensity in a given direction. It is defined by taking the fixed numerical value of the luminous efficacy of monochromatic radiation of frequency 540×10^{12} Hz, K_{cd}, to be 683 when expressed in the unit $lm\ W^{-1}$, which is equal to $cd\ sr\ W^{-1}$, or $cd\ sr\ kg^{-1}\ m^{-2}\ s^3$, where the kilogram, metre and second are defined in terms of h, c and $\Delta\nu_{Cs}$.</p>

⁽¹⁾ W definicjach jednostek podstawowych użyto zgodnie z tłumaczeniem 9. wydania Broszury SI terminu "symbol", jednakże w treści obowiązujących aktów prawnych, np. Ustawy z dnia 11 maja 2001 r. - Prawo o miarach (Dz. U. z 2020 poz. 2166) oraz Rozporządzenia RM z dnia 5 czerwca 2020 r. w sprawie legalnych jednostek miar (wraz z Obwieszczeniem Prezesa RM z dnia 9 lipca 2020 r. o sprostowaniu błędów), nadal jest stosowany w tym samym znaczeniu termin „oznaczenie”.

EN/PL

1. Organisational structure

Names of organizational units	Nazwy jednostek organizacyjnych
Office	Urząd
Department	Departament
Metrology Department	Zakład
Bureau	Biuro
Laboratory	Laboratorium
Division	Wydział
Group	Wielosobowe Stanowisko Pracy
Position	Samodzielne Stanowisko Pracy
Team	Zespół
GUM Central Office of Measures	GUM Główny Urząd Miar
ŚKLGUM Świętokrzyski Laboratory Campus of the Central Office of Measures	ŚKLGUM Świętokrzyski Kampus Laboratoryjny Głównego Urzędu Miar
Certification Tests Metrology Department	Zakład Badań Certyfikacyjnych
Traffic Safety Laboratory	Laboratorium Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego
Software Examination Laboratory	Laboratorium Badań Oprogramowania
Physical Chemistry and Environment Metrology Department	Zakład Chemii Fizycznej i Środowiska
Temperature Laboratory	Laboratorium Temperatury
Humidity Laboratory	Laboratorium Wilgotności
Gas Analysis Laboratory	Laboratorium Analizy Gazów
Electrochemical and Inorganic Analysis Laboratory	Laboratorium Analiz Elektrochemicznych i Nieorganicznych
Physicochemical Standards Laboratory	Laboratorium Wzorców Fizykochemicznych
Time and Length Metrology Department	Zakład Czasu i Długości
Time and Frequency Laboratory	Laboratorium Czasu i Częstotliwości
Length Laboratory	Laboratorium Długości

Names of organizational units	Nazwy jednostek organizacyjnych
Precise Geometric Measurements Laboratory	Laboratorium Precyzyjnych Pomiarów Geometrycznych
Electricity and Radiation Metrology Department	Zakład Elektryczności i Promieniowania
DC Electrical Quantities Standards Laboratory	Laboratorium Wzorców Wielkości Elektrycznych DC
Low Frequency Electrical Quantities Standards Laboratory	Laboratorium Wielkości Elektrycznych Małej Częstotliwości
Electrical Power Engineering Measurements Laboratory	Laboratorium Pomiarów Elektroenergetycznych
Microwaves, Electromagnetic Field and Electromagnetic Compatibility Laboratory	Laboratorium Mikrofal, Pola Elektromagnetycznego i Kompatybilności Elektromagnetycznej
Spectrophotometric Standards Laboratory	Laboratorium Wzorców Spektrofotometrycznych
Photometric and Radiometric Standards Laboratory	Laboratorium Wzorców Fotometrycznych i Radiometrycznych
Colour Standards Group	Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Wzorców Barwy
Ionizing Radiation Laboratory	Laboratorium Promieniowania Jonizującego
Mechanics and Acoustic Metrology Department	Zakład Mechaniki i Akustyki
Mass Laboratory	Laboratorium Masy
Force, Hardness and Pressure Laboratory	Laboratorium Siły, Twardości i Ciśnienia
Flow Laboratory	Laboratorium Przepływów
Acoustics, Ultrasound and Vibration Laboratory	Laboratorium Akustyki, Ultradźwięków i Drgań
Digital Technology Metrology Department	Zakład Technologii Cyfrowych
Metrological IT Laboratory	Laboratorium Informatyki Metrologicznej
Artificial Intelligence Laboratory	Laboratorium Sztucznej Inteligencji

Names of organizational units	Nazwy jednostek organizacyjnych
Innovation and Development Department	Departament Innowacji i Rozwoju
Equipment and Project Purchases Division	Wydział ds. aparatury pomiarowej i zakupów projektowych
Programming and Socio-Economic Environment Division	Wydział ds. programowania i współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym
Division for the Implementation of the Świętokrzyski Laboratory Campus Project of the Central Office of Measures	Wydział ds. realizacji Projektu Świętokrzyskiego Kampusu Laboratoryjnego Głównego Urzędu Miar
Projects Administrative Service and Public Information Division	Wydział Obsługi Administracyjnej Projektów i Informacji Publicznej
Projects Financial Service Division	Wydział Obsługi Finansowej Projektów
Promotion Division	Wydział Promocji
Legal Service Group	Wieloosobowe Stanowisko Pracy ds. Obsługi Prawnej
Press Officer Position	Samodzielne Stanowisko Pracy – Rzecznik Prasowy Urzędu
International Cooperation and Analyses Department	Departament Współpracy Międzynarodowej i Analiz
Analyses and General Metrology Division	Wydział Analiz i Metrologii Ogólnej
International Cooperation Division	Wydział Współpracy Międzynarodowej
Certification Department	Departament Certyfikacji
Products Certification Division	Wydział Certyfikacji Wyrobów
Conformity Assessment Division	Wydział Oceny Zgodności
Regulated Activities Division	Wydział Działalności Regulowanej
Supervision and Inspection Department	Departament Nadzoru i Kontroli
Supervision Division	Wydział Nadzoru
Inspection Division	Wydział Kontroli
Internal Control Position	Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Kontroli Wewnętrznej
Audit Position	Samodzielne Stanowisko Pracy ds. Audytu Wewnętrznego

Names of organizational units	Nazwy jednostek organizacyjnych
Director General's Bureau	Biuro Dyrektora Generalnego
Administrative Division	Wydział Administracyjny
IT Division	Wydział Informatyki
Human Resources and Career Development Division	Wydział Kadr i Rozwoju Zawodowego
Accounting and Finance Division	Wydział Księgowości i Finansów
Planning and Budget Division	Wydział Planowania i Budżetu
Legal and Legislative Division	Wydział Prawno-Legislacyjny
Management System and Safety Division	Wydział ds. Systemu Zarządzania i Bezpieczeństwa
Public Procurement Division	Wydział Zamówień Publicznych
Office Service Group	Wielosobowe Stanowisko Pracy ds. Obsługi Kancelaryjnej

2. Regional and other units

Regional units and other units names	Nazwy jednostek terenowych i innych jednostek
Accreditation body	Jednostka akredytująca
Conformity assessment body	Jednostka oceniająca zgodność
Hallmarking market surveillance	Nadzór probierczy nad rynkiem
Hallmarking supervision	Nadzór probierczy
Local Branch in [Poznań] of Regional Assay Office in [Kraków]	Wydział Zamiejskowy w [Poznaniu] Okręgowego Urzędu Probierczego w [Krakowie]
Local Branch in [Tczew] of Regional Office of Measures in [Gdańsk]	Wydział Zamiejskowy w [Tczewie] Okręgowego Urzędu Miar w [Gdańsku]
Metrological Authority	Organ Administracyjny ds. Metrologii
Metrological Supervision	Nadzór metrologiczny
Regional Assay Office	Okręgowy Urząd Probierczy
Regional Measurement Service Unit	Jednostka Terenowa Służby Miar
Regional Office of Measures	Okręgowy Urząd Miar
Regional Unit	Jednostka Terenowa

3. Function/Position

Function/position names	Nazwy funkcji/stanowisk
Attorney-at-law	Radca prawny
Bureau Director	Dyrektor Biura
Chief Metrologist	Główny metrolog
Chairperson / Chairman	Przewodniczący
Chief Specialist	Główny specjalista
Chief Specialist of Legislation	Główny specjalista ds. legislacji
Counselor of the President	Radca prezesa
Department Director / Metrology Department Director	Dyrektor Departamentu / Dyrektor Zakładu
Deputy Director	Zastępca dyrektora
Director of the Regional Office of Measures in [Kraków] / Director of the Regional Assay Office in [Kraków]	Dyrektor Okręgowego Urzędu Miar w [Krakowie] / Dyrektor Okręgowego Urzędu Probierczego w [Krakowie]
Expert	Ekspert
General Director	Dyrektor Generalny Urzędu
Guard	Portier
Head of Division	Naczelnik wydziału
Head of Laboratory	Kierownik laboratorium
Inspector	Inspektor
Internal Auditor	Audytor wewnętrzny
Metrologist	Metrolog
President	Prezes
Receptionist	Recepcjonista
Senior Accountant	Starszy księgowy
Senior Administrator	Starszy administrator
Senior Inspector	Starszy inspektor
Senior Metrologist	Starszy metrolog
Senior Specialist	Starszy specjalista
Senior Technician	Starszy technik
Specialist	Specjalista
Vice-President	Wiceprezes

4. Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements

Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements names	Nazwy organizacji, stowarzyszeń, komitetów, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe
BIPM International Bureau of Weights and Measures <i>Bureau International des Poids et Mesures (FR)</i>	BIPM Międzynarodowe Biuro Miar
CGPM General Conference on Weights and Measures <i>Conférence Générale des Poids et Mesures (FR)</i>	CGPM Generalna Konferencja Miar
CIPM International Committee for Weights and Measures <i>Comité International des Poids et Mesures (FR)</i>	CIPM Międzynarodowy Komitet Miar
CCs Consultative Committees of the CIPM	CCs Komitety Doradcze CIPM
CCAUV Consultative Committee for Acoustics, Ultrasound and Vibration <i>Comité consultatif de l'acoustique, des ultrasons et des vibrations (FR)</i>	CCAUV Komitet Doradczy ds. Akustyki, Ultradźwięków i Drgań
CCEM Consultative Committee for Electricity and Magnetism <i>Comité consultatif d'électricité et magnétisme (FR)</i>	CCEM Komitet Doradczy ds. Elektryczności i Magnetyzmu
CCL Consultative Committee for Length <i>Comité consultatif des longueurs (FR)</i>	CCL Komitet Doradczy ds. Długości
CCM Consultative Committee for Mass and Related Quantities <i>Comité consultatif pour la masse et les grandeurs apparentées (FR)</i>	CCM Komitet Doradczy ds. Masy i Wielkości Powiązanych

Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements names	Nazwy organizacji, stowarzyszeń, komitetów, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe
CCPR Consultative Committee for Photometry and Radiometry <i>Comité consultatif de photométrie et radiométrie (FR)</i>	CCPR Komitet Doradczy ds. Fotometrii i Radiometrii
CCQM Consultative Committee for Amount of Substance: Metrology in Chemistry and Biology <i>Comité Consultatif pour la Quantité de Matière: Métrologie en Chimie et Biologie (FR)</i>	CCQM Komitet Doradczy ds. Ilości Substancji: Metrologia w Chemii i Biologii
CCRI Consultative Committee for Ionizing Radiation <i>Comité consultatif des rayonnements ionisants (FR)</i>	CCRI Komitet Doradczy ds. Promieniowania Jonizującego
CCT Consultative Committee for Thermometry <i>Comité consultatif de thermométrie (FR)</i>	CCT Komitet Doradczy ds. Termometrii
CCTF Consultative Committee for Time and Frequency <i>Comité consultatif du temps et des fréquences (FR)</i>	CCTF Komitet Doradczy ds. Czasu i Częstotliwości
CCU Consultative Committee for Units <i>Comité consultatif des unités (FR)</i>	CCU Komitet Doradczy ds. Jednostek Miar
CIPM MRA Mutual Recognition Arrangement of national measurement standards and of calibration and measurement certificates issued by national metrology institutes	CIPM MRA Porozumienie o wzajemnym uznawaniu państwowych wzorców pomiarowych oraz świadectw wzorcowania i pomiarów wydawanych przez krajowe instytucje metrologiczne
CODATA Committee on Data for Science and Technology	CODATA Komitet Danych dla Nauki i Techniki

Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements names	Nazwy organizacji, stowarzyszeń, komitetów, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe
Convention on the Control and Marking of Articles of Precious Metals (Vienna Convention, Hallmarking Convention)	Konwencja o kontroli i cechowaniu wyrobów z metali szlachetnych (Konwencja Wiedeńska, Konwencja Probiezca)
DI Designated Institute	DI Instytucja Desygnowana
EA European cooperation for Accreditation	EA Europejska Współpraca w dziedzinie Akredytacji
EMN European Metrology Network	EMN Europejska Sieć Metrologiczna
EMPIR European Metrology Programme for Innovation and Research	EMPIR Europejski Program na rzecz Innowacji i Badań w dziedzinie Metrologii
EMRP European Metrology Research Programme	EMRP Europejski Program Badawczo-Rozwojowy w dziedzinie Metrologii
EPM European Partnership on Metrology	EPM Europejskie Partnerstwo w dziedzinie Metrologii
EOSC European Open Science Cloud	EOSC Europejska Chmura Otwartej Nauki
EURAMET European Association of National Metrology Institutes	EURAMET Europejskie Stowarzyszenie Krajowych Instytucji Metrologicznych
TCs EURAMET Technical Committees	TCs Komitety Techniczne EURAMET
TC-AUV Technical Committee for Acoustics, Ultrasound and Vibration	TC-AUV Komitet Techniczny ds. Akustyki, Ultradźwięków i Drgań
TC-EM Technical Committee for Electricity and Magnetism	TC-EM Komitet Techniczny ds. Elektryczności i Magnetyzmu
TC-F Technical Committee for Flow	TC-F Komitet Techniczny ds. Przepływów
TC-IM Technical Committee for Interdisciplinary Metrology	TC-IM Komitet Techniczny ds. Metrologii Interdyscyplinarnej
TC-IR Technical Committee for Ionising Radiation	TC-IR Komitet Techniczny ds. Promieniowania Jonizującego
TC-L Technical Committee for Length	TC-L Komitet Techniczny ds. Długości

Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements names	Nazwy organizacji, stowarzyszeń, komitetów, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe
TC-M Technical Committee for Mass and Related Quantities	TC-M Komitet Techniczny ds. Masy i Wielkości Związanych
TC-MC Technical Committee for Metrology in Chemistry	TC-MC Komitet Techniczny ds. Metrologii w Chemii
TC-PR Technical Committee for Photometry and Radiometry	TC-PR Komitet Techniczny ds. Fotometrii i Radiometrii
TC-Q Technical Committee for Quality	TC-Q Komitet Techniczny ds. Jakości
TC-T Technical Committee for Thermometry	TC-T Komitet Techniczny ds. Termometrii
TC-TF Technical Committee for Time and Frequency	TC-TF Komitet Techniczny ds. Czasu i Częstotliwości
SC Subcommittee	SC Podkomitet Techniczny
EUROLAB European Federation of National Associations of Measurement, Testing and Analytical Laboratories	EUROLAB Europejska Federacja Krajowych Stowarzyszeń Laboratoriów Pomiarowych, Badawczych i Analitycznych
Guide to the Expression of Uncertainty in Measurement (GUM)	Przewodnik wyrażania niepewności pomiaru (GUM)
GV4 Visegrad Group of Assay Offices	GV4 Grupa Wyszehradzka Urzędów Probierczych
IAAO International Association of Assay Offices	IAAO Międzynarodowe Stowarzyszenie Urzędów Probierczych
IEC International Electrotechnical Commission	IEC Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna
ILAC International Laboratory Accreditation Cooperation	ILAC Międzynarodowa Współpraca w zakresie Akredytacji Laboratoriów
ISO International Organization for Standardization	ISO Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna
REMCO Committee on Reference Materials	REMCO Komitet ds. Materiałów Odniesienia

Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements names	Nazwy organizacji, stowarzyszeń, komitetów, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe
IUPAC International Union of Pure and Applied Chemistry	IUPAC Międzynarodowa Unia Chemii Czystej i Stosowanej
IUPAP International Union of Pure and Applied Physics	IUPAP Międzynarodowa Unia Fizyki Czystej i Stosowanej
JCGM Joint Committee for Guides in Metrology	JCGM Wspólny Komitet ds. Przewodników w Metrologii
JCRB Joint Committee of the Regional Metrology Organisations and the BIPM	JCRB Wspólny Komitet Regionalnych Organizacji Metrologicznych i BIPM
JCTLM Joint Committee on Traceability in Laboratory Medicine	JCTLM Wspólny Komitet ds. Spójności Pomiarowej w Medycynie Laboratoryjnej
KCDB BIPM Database	KCDB Baza danych BIPM
Metre Convention <i>Convention du Mètre (FR)</i>	Konwencja Metryczna
National measurement system	Krajowy system miar
NMI National Metrology Institute	NMI Krajowa Instytucja Metrologiczna
NoBoMet European platform of Notified Bodies working in legal Metrology	NoBoMet Europejska Platforma Jednostek Notyfikowanych w obszarze Metrologii Prawnej
OIML International Organization of Legal Metrology <i>Organisation Internationale de Métrologie Légale (FR)</i>	OIML Międzynarodowa Organizacja Metrologii Prawnej
OIML R Recommendations OIML	OIML R Zalecenia OIML
RMOs Regional Metrology Organisations	RMOs Regionalne Organizacje Metrologiczne
AFRIMETS Intra-African Metrology System	AFRIMETS Wewnątrzafrykański System Metrologiczny
APMP Asia Pacific Metrology Programme	APMP Program Metrologii Azji i Pacyfiku

Organisations, associations, committees, programs, vocabularies and international agreements names	Nazwy organizacji, stowarzyszeń, komitetów, programy, słowniki i porozumienia międzynarodowe
COOMET Euro-Asian Cooperation of National Metrological Institutions	COOMET Euroazjatycka Współpraca Krajowych Instytucji Metrologicznych
EURAMET European Association of National Metrology Institutes	EURAMET Europejskie Stowarzyszenie Krajowych Instytucji Metrologicznych
GULFMET Gulf Association for Metrology	GULFMET Stowarzyszenie Metrologiczne Krajów Zatoki Perskiej
SIM Inter-American Metrology System <i>Sistema Interamericano de Metrologia (ES)</i>	SIM Międzyamerykański System Metrologiczny
Resolution of General Conference on Weights and Measures	Rezolucje Generalnej Konferencji Miar
WG Working Group	WG Grupa Robocza
VIM International Vocabulary of Metrology – Basic and general concepts and associated terms <i>Vocabulaire international de métrologie (FR)</i>	VIM Międzynarodowy Słownik Metrologii – Pojęcia podstawowe i terminy z nimi związane
VIML International Vocabulary of Terms in Legal Metrology <i>Vocabulaire international des termes de métrologie légale (FR)</i>	VIML Międzynarodowy Słownik Terminów Metrologii Prawnej
WELMEC European Cooperation in Legal Metrology (former Western European Cooperation in Legal Metrology)	WELMEC Europejska Współpraca w Dziedzinie Metrologii Prawnej
World-wide measurement system	Światowy system miar

5. Acts and regulations

Tytuły ustaw i rozporządzeń	Titles of acts and regulations
Act - Law on measures	Ustawa – Prawo o miarach
Act on legal time within the area of the Republic of Poland	Ustawa o czasie urzędowym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej
Hallmarking Act	Ustawa probiercza
Regulation of the Council of Ministers on legal units of measurement	Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie legalnych jednostek miar

6. Selected basic metrological terms

Metrological terms	Terminy metrologiczne
AI Artificial Intelligence	SI Sztuczna inteligencja
Applied metrology	Metrologia stosowana
Avogadro constant	Stała Avogadra
Avogadro number	Liczba Avogadra
Base unit	Jednostka podstawowa
Caesium frequency	Częstotliwość cezowa
Calibration	Wzorcowanie
CMC Calibration and Measurement Capabilities	CMC Zdolności w zakresie wzorcowania i pomiarów
Conformity assessment	Ocena zgodności
Consensus quantity value	Wartość wielkości (wzorca pomiarowego) ustalana na zasadzie jednomyślności
CRM Certified Reference Material	CRM Certyfikowany materiał odniesienia
DCC Digital Calibration Certificat	DCC Cyfrowe świadectwo wzorcowania
Derived unit	Jednostka pochodna
Dissemination of measurement units	Przekazywanie (rozpowszechnianie) jednostek miar
Elementary entity	Indywidualium elementarne
Fundamental constant	Stała podstawowa
Fundamental metrology	Metrologia podstawowa
Indication	Wskazanie
Initial/Subsequent verification	Legalizacja pierwotna/ponowna
Issuing authority	Organ wydający
Knowledge transfer	Transfer wiedzy
KC Key Comparison	KC Porównanie kluczowe
Knowledge transfer	Transfer wiedzy
Legal metrological control	Prawna kontrola metrologiczna

Metrological terms	Terminy metrologiczne
Legal metrology	Metrologia prawna
ML Machine Learning	ML System uczący się
Matrix Reference Material	Matrycowy materiał odniesienia
Measurement	Pomiar
Measurement accuracy	Dokładność pomiaru
Measurement error	Błąd pomiaru
Measurement precision	Precyzja pomiaru
Measurement repeatability	Powtarzalność pomiaru
Measurement reproducibility	Odtwarzalność pomiaru
Measurement result	Wynik pomiaru
Measurement standard	Wzorzec pomiarowy
Measurement traceability	Spójność pomiarowa
Measurement trueness	Poprawność pomiaru
Measurement uncertainty	Niepewność pomiaru
Measuring Artificial Intelligence systems	Układy pomiarowe wyposażone w sztuczną inteligencję
Measuring instrument	Przyrząd pomiarowy
Measuring stand	Stanowisko pomiarowe
Measuring system	Układ pomiarowy
“mise en pratique” – practical method of realization of the definition of the SI unit	“mise en pratique” – metoda praktycznej realizacji definicji jednostki miary SI
National standard/National measurement standard	Wzorzec państwowy/Państwowy wzorzec pomiarowy
Primary/Secondary measurement standard	Wzorzec pomiarowy pierwotny/wtórny
Quantity	Wielkość
Quantity value	Wartość wielkości
Recognition of type approval	Uznanie zatwierdzenia typu
RMP Reference material producer	RMP Producent materiału odniesienia
Scientific metrology	Metrologia naukowa

Metrological terms	Terminy metrologiczne
SI International System of Units	SI Międzynarodowy Układ Jednostek Miar
Standard solution	Roztwór wzorcowy
SC Supplementary Comparison	SC Porównanie uzupełniające
Type approval certificate	Świadectwo zatwierdzenia typu
Type approval (with limited effect)	Zatwierdzenie typu (z ograniczonym skutkiem)
Type evaluation	Ewaluacja typu
Measurement unit / Unit of measurement / Unit	Jednostka miary / Jednostka
Verification	Weryfikacja
Verification certificate	Świadectwo legalizacji
Verification of a measuring instrument	Legalizacja przyrządu pomiarowego
Withdrawal of a type approval	Wycofanie zatwierdzenia typu

7. Selected basic assay terms

Assay terms	Terminy probiercze
Alloy	Stop
Articles of precious metals/Precious metal goods/Precious metal wares	Wyroby z metali szlachetnych
Assay Office Marks/Marks of the Authorized Assay Offices	Cechy Urzędów Probierczych
Assayer	Probierz/Probierca/Osoba wykonująca czynności probiercze
Assaying (testing)	Badanie probiercze
Base materials articles	Wyroby z metali nieszlachetnych
Cast	Odlewać/Odlew
CCM Common Control Mark	CCM Wspólna cecha kontroli
Cupellation method/Fire assay (analytical testing of gold alloys)	Metoda kupelacja (analityczne badanie stopów złota)
Cutting	Cięcie
Engrave	Grawerować
False hallmark/False mark/Fake mark/Counterfeit mark	Fałszywa cecha/Fałszywy znak probierczy
Fineness mark	Liczba określająca próbę (np. „925” „585”)
Gems/Gemstones/Precious stones	Kamienie szlachetne
Genuine hallmark	Oryginalna cecha probiercza
Goldsmith/Silversmith/Jeweler	Złotnik/Jubiler/Wytwórca wyrobów z metali szlachetnych
Gravimetric method	Metoda grawimetryczna
Hallmark	Cecha probiercza
Hallmarking	Probiernictwo
Hallmarking	Cechowanie - Oznaczenie cechą probierczą
Hallmarking Act	Ustawa probiercza
Hallmarking expertise	Ekspertyza probiercza

Assay terms	Terminy probiercze
Hallmarking inspection	Kontrola probiercza
Hallmarking law	Prawo probiercze
Homogeneity of alloy	Jednorodność stopu
ICP-OES Inductively Coupled Plasma Optical Emission Spectrometry (analytical testing of platinum and palladium alloys)	ICP-OES Optyczna spektrometria emisyjna ze wzbudzeniem w plazmie indukcyjnie sprzężonej (analityczne badanie stopów platyny i palladu)
Jewellery/Jewelery/Jewelry/Bijouterie	Biżuteria
Jewels	Klejnoty
Laser hallmarking	Cechowanie metodą laserową
Melt	Topić/Stapiać
Polish	Polerować
Potentiometric (volumetric) method (analytical testing of silver alloys)	Metoda (objętościowa) potencjometryczna (analityczne badanie stopów srebra)
Punches/Stamps	Znaczniki probiercze/Narzędzia do umieszczania cech probierczych
Register of responsibility marks	Rejestr znaków imiennych
Responsibility marks/Sponsor's marks/ Mark of producer	Znaki imienne producentów lub podmiotów odpowiedzialnych za próby i jakość wyrobu
Sampling	Pobieranie prób
Scraping	Skrobanie
Solder	Lutować/Lutowie
Standards of fineness	Standardy prób/Obowiązujące próby
Testing method	Metoda badawcza
Titration	Miareczkowanie
Touchstone needles	Iglice probiercze
Touchstone testing	Badanie na kamieniu probierczym
XRF X-ray fluorescence spectrometry	XRF Spektrometria fluorescencji rentgenowskiej

8. Definitions of the base units of the SI

Definitions of SI base units	Definicje jednostek podstawowych SI
<p>The second, symbol s, is the SI unit of time. It is defined by taking the fixed numerical value of the caesium frequency $\Delta\nu_{\text{Cs}}$, the unperturbed ground-state hyperfine transition frequency of the caesium 133 atom, to be 9 192 631 770 when expressed in the unit Hz, which is equal to s^{-1}.</p>	<p>Sekunda, ^(*) symbol s, jest to jednostka SI czasu. Jest ona zdefiniowana poprzez przyjęcie ustalonej wartości liczbowej częstotliwości cezowej $\Delta\nu_{\text{Cs}}$, to jest częstotliwości nadsubtelnego przejścia w atomie cezu 133 w niezaburzonym stanie podstawowym, wynoszącej 9 192 631 770, wyrażonej w jednostce Hz, która jest równa s^{-1}.</p>
<p>The metre, symbol m, is the SI unit of length. It is defined by taking the fixed numerical value of the speed of light in vacuum c to be 299 792 458 when expressed in the unit m s^{-1}, where the second is defined in terms of the caesium frequency $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>	<p>Metr, symbol m, jest to jednostka SI długości. Jest ona zdefiniowana poprzez przyjęcie ustalonej wartości liczbowej prędkości światła w próżni c, wynoszącej 299 792 458, wyrażonej w jednostce m s^{-1}, przy czym sekunda zdefiniowana jest za pomocą częstotliwości cezowej $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>
<p>The kilogram, symbol kg, is the SI unit of mass. It is defined by taking the fixed numerical value of the Planck constant h to be $6,626\ 070\ 15 \times 10^{-34}$ when expressed in the unit J s, which is equal to $\text{kg m}^2 \text{s}^{-1}$, where the metre and the second are defined in terms of c and $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>	<p>Kilogram, symbol kg, jest to jednostka SI masy. Jest ona zdefiniowana poprzez przyjęcie ustalonej wartości liczbowej stałej Plancka h, wynoszącej $6,626\ 070\ 15 \times 10^{-34}$ wyrażonej w jednostce J s, która jest równa $\text{kg m}^2 \text{s}^{-1}$, przy czym metr i sekunda zdefiniowane są za pomocą c i $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>
<p>The ampere, symbol A, is the SI unit of electric current. It is defined by taking the fixed numerical value of the elementary charge e to be $1,602\ 176\ 634 \times 10^{-19}$ when expressed in the unit C, which is equal to A s, where the second is defined in terms of $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>	<p>Amper, symbol A, jest to jednostka SI prądu elektrycznego. Jest ona zdefiniowana poprzez przyjęcie ustalonej wartości liczbowej ładunku elementarnego e, wynoszącej $1,602\ 176\ 634 \times 10^{-19}$, wyrażonej w jednostce C, która jest równa A s, przy czym sekunda zdefiniowana jest za pomocą $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>

Definitions of SI base units	Definicje jednostek podstawowych SI
<p>The kelvin, symbol K, is the SI unit of thermodynamic temperature. It is defined by taking the fixed numerical value of the Boltzmann constant k to be $1,380\ 649 \times 10^{-23}$ when expressed in the unit J K^{-1}, which is equal to $\text{kg m}^2 \text{s}^{-2} \text{K}^{-1}$, where the kilogram, metre and second are defined in terms of h, c and $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>	<p>Kelwin, symbol K, jest to jednostka SI temperatury termodynamicznej. Jest ona zdefiniowana poprzez przyjęcie ustalonej wartości liczbowej stałej Boltzmann'a k, wynoszącej $1,380\ 649 \times 10^{-23}$, wyrażonej w jednostce J K^{-1}, która jest równa $\text{kg m}^2 \text{s}^{-2} \text{K}^{-1}$, przy czym kilogram, metr i sekunda zdefiniowane są za pomocą h, c i $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>
<p>The mole, symbol mol, is the SI unit of amount of substance. One mole contains exactly $6,022\ 140\ 76 \times 10^{23}$ elementary entities. This number is the fixed numerical value of the Avogadro constant N_{A}, when expressed in the unit mol^{-1} and is called the Avogadro number.</p> <p>The amount of substance, symbol n, of a system is a measure of the number of specified elementary entities. An elementary entity may be an atom, a molecule, an ion, an electron, any other particle or a specified group of particles.</p>	<p>Mol, symbol mol, jest to jednostka SI ilości substancji. Jeden mol zawiera dokładnie $6,022\ 140\ 76 \times 10^{23}$ obiektów elementarnych. Liczba ta jest ustaloną wartością liczbową stałej Avogadra N_{A} wyrażonej w jednostce mol^{-1} i zwana jest liczbą Avogadra.</p> <p>Ilość substancji, symbol n, układu jest miarą liczby obiektów elementarnych danego rodzaju. Obiektem elementarnym może być atom, cząsteczka, jon, elektron, każda inna cząstka lub danego rodzaju grupa cząstek.</p>
<p>The candela, symbol cd, is the SI unit of luminous intensity in a given direction. It is defined by taking the fixed numerical value of the luminous efficacy of monochromatic radiation of frequency 540×10^{12} Hz, K_{cd}, to be 683 when expressed in the unit lm W^{-1}, which is equal to cd sr W^{-1}, or $\text{cd sr kg}^{-1} \text{m}^{-2} \text{s}^3$, where the kilogram, metre and second are defined in terms of h, c and $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>	<p>Kandela, symbol cd, jest to jednostka SI światłości w określonym kierunku. Jest ona zdefiniowana poprzez przyjęcie ustalonej wartości liczbowej skuteczności świetlnej monochromatycznego promieniowania o częstotliwości 540×10^{12} Hz, K_{cd}, wynoszącej 683, wyrażonej w jednostce lm W^{-1}, która jest równa cd sr W^{-1} lub $\text{cd sr kg}^{-1} \text{m}^{-2} \text{s}^3$, przy czym kilogram, metr i sekunda są zdefiniowane za pomocą h, c i $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.</p>

⁽¹⁾ W definicjach jednostek podstawowych użyto zgodnie z tłumaczeniem 9. wydania Broszury SI terminu "symbol", jednakże w treści obowiązujących aktów prawnych, np. Ustawy z dnia 11 maja 2001 r. - Prawo o miarach (Dz. U. z 2020 poz. 2166) oraz Rozporządzenia RM z dnia 5 czerwca 2020 r. w sprawie legalnych jednostek miar (wraz z Obwieszczeniem Prezesa RM z dnia 9 lipca 2020 r. o sprostowaniu błędów), nadal jest stosowany w tym samym znaczeniu termin „oznaczenie”.

